

מפקד אחד החילות הקרביים של צה"ל רתה מזעם. הקרב על מערב בירות התחיל, ואחת היחידות המפורסמות שלו הושארה בצד, ולא נועד לה שום תפקיד. הוא מפעיל לחצים, ולבטוח מחליטים שר הביטחון והרמטכ"ל להקציט לזאת יחידה תפקיד מסוים: כיבוש מחנות הפליטים.

אלוף הפיקוד אינו שלם עם ההחלטה. הוא סבור שיחידה אחרת תוכל לבצע את הפעולה טוב יותר. אך מפקדה לא אותה יחידה מבחיר לו שאין הוא מוכן להכניס את אנשיו למחנות הפליטים, מחשש שלא יהיה ביכולתו לשמור על מוסר הלחימה של היחידה בקרב הקשה, בתוך אוכלוסייה אזרחית. לבקש הפיקוד אין ברירה, והוא מקבל את הכרעת שר הביטחון והרמטכ"ל.

הרמטכ"ל ואלוף הפיקוד מבקרים בביטחון היחידה שנועד לה התפקיד של כיבוש מחנות הפליטים. מפקד היחידה מסביר שהוא זקוק ל-24 שעות לחיזוק

לקביעה זאת יש גם אישור רישמי בימיסך צה"ל, שבו נאמר כי "צה"ל מפיקד על כל הכוחות בשטח" — ובכלל זה הכול של הפלאנגות. למעשה, סביר להניח כי מיסמך זה הוצא במיוחד כדי להגדיר את יחסי המפקד-פיקוד בין צה"ל והפלאנגות, שכן לא היו שום כוחות אחרים, מלבד צה"ל והפלאנגות, שפעלו נגד המוסלמים במערב-ביירות באותו שלב של המילחמה, באמצע חודש ספטמבר.

אם נכונים הדברים האלה, יש להם משמעות מרחיקת לכת, שדומה כי ועדת כהן לא נתנה עליהם את הדעת בשעה שקבעה כי לשר הביטחון, הרמטכ"ל ולראש הממשלה יש רק, "אחריות עקיפה" ולא אחריות ישירה למה שאירע במחנות הפליטים. אילו היה זה כוח של צה"ל שהיה מבצע את הטבח, אין ספק כי הוועדה היתה קובעת שהאחריות היא ישירה. היא היתה מתייחסת או בחומרה רבה הרבה יותר אל המפקדים העליונים של המילחמה ושל הקרב. האם אמנם יש אחיזה לקביעה של הוועדה בדבר האחיות העקיפה — כאשר בכל מבצע מעשי פעלו הפלאנגות ככוח שהיה מפקודו של צה"ל, קיבל ממנו הוראות, נכנס ויצא על-פי הוראות הפיקוד העליון של צה"ל ושל שר הביטחון?

מהי אחריות עקיפה?

התיאור הזה של הדברים ממחיש נקודה שיש לה משמעות רבה בקשר לקביעת האחריות הישראלית לטבח: משום שלמעשה, בכל מובן משמעותי לפעולת ה"מערכת הצבאית", פעלו הפלאנגות כאילו היו כוח של צה"ל. הן נכנסו למחנות הפליטים בחלק מפעולתו הכוללת של צה"ל במערב-ביירות. הן ביקשו ארכה וקיבלו אותה. הן נכנסו למחנות הפליטים בשעה שנקבעה להם על-ידי צה"ל. מפקדם — ולא סתם "קצין קשר של הפלאנגות" — ישב על גג החפ"ק של מפקד האוגדה נתן מגג החפ"ק את ההוראה לטבח. הוא עמוס ריגון, ופקד משם על הטבח. הוא עמוס בגסות החפ"ק את ההוראה לטבח או רחים, כאשר היפנו אליו המפקדים שבי מחנות שאלה בעניין זה. צה"ל העניק לפלאנגות סיוע רפואי וסיוע בתאורה. לפלאנגות — על פי התיאור המפורט והמדוקדק הנמצא בדו"ח ועדת כהן — פעלו כזרוע של צה"ל!

הפליטים, אך הרמטכ"ל מעניק ללוחמים עוד 15 שעות של לחימה עד לגמר הביצוע המושלם של משימתם. הוא גם מורה לתת להם דחפורים כדי לבצע פעולה מסוימת במחנות.

בתום הזמן שהוקצב להם, עדיין לא סיימו החיילים את הפעולה. הם מבקשים ארכה של שלוש שעות נוספות, ומקבלים אותה. בכל אותו הזמן, על-פי תיאום עם מפקד האוגדה, מחליף מפקד היחידה הלוחמת במחנות הפליטים חיילים שהתעניינו בחיילים רעננים, שיוכלו להמשיך בביצוע המשימה.

התארגנות. במסך תקופת ההתארגנות מתבצעים התיאומים השונים בין מפקד היחידה ובין מפקד האוגדה המקיפה את מחנות הפליטים. תיאומים אלה — כמו קביעת צירי תנועה, סיוע רפואי, תאורה, סיוע ארטילרי, כיווני אש וכו' הם הכרחיים, משום שהיחידה שתבצע את הפריצה למחנות הפליטים אינה שייכת באופן אורגני לאוגדה המקיפה את המחנות.

מפקד היחידה הפורצת למחנות תופס עמדה על גג החפ"ק של האוגדה, משם הוא שולט בכוחותיו בעזרת רצים ומכ"ש שיויקשר. מפקד האוגדה שולח קצין קשר שיימצא בקירבת המפקד הזה. הוא מסביר למפקד היחידה הנכנס היכן הם צריכים להכניס את הכוחות, לאן מותר להם לירות, וקובע להם את שעת הכניסה לפנות ערב.

ביירות 2000 מחבלים ומיעבורי נשק אדירים.

בכל ההודעה הזאת אין אף מילה של אמת. היא אינה אלא שלשלת של כזבים:

שרים ארליך, בנין בורג ולוי הפטר זועק לשמיים

פליטים במקום שהיה מרוחק מעמדת צה"ל, כן נאמר באותה החלטה, כי "צה"ל, מייד אחרי שעמד על המתרחש באותו מחנה שאתילא, שם קץ לרציחת האזרחים החפים מפשע ואילץ את היחידה החלטת הממשלה. שהיא גם ההודעה ה"עיתונות. הממשלה הוציאה כסיטונות ה"ר דעות כוזבות לכלי-התיקשורת, ואיש לא ביקר תופעה זאת.

השרים ואנשי הצבא שניסו להציל את עורם בהופעתם בוועדת החקירה שיקרו שוב ושוב. ונתפסו בשקריהם, הסתבכו בסתירות, וניצלו רק בזכות סלחנותה ה"מוסלגת של הוועדה שלא ניסתה להכריע מי שיקר.

ומעבר ומעל לכל אלה בולט תיפקודו הקלוי — או נכון יותר — חוסר התייחסות קוד של ראש-הממשלה מנחם בגין, בעיר צומה של מילחמה גורלית. בגין ניהל שיחה עם השליח האמריקאי מוריס דרייפר, פר, דיווח לו: "הפלאנגות מתנהגים כ"ראוי... המפקד שלהם לא נפגע בהתנשכות, הוא אדם טוב, ואנו סומכים עליו שלא יגרום להתנגשויות" — דברים שאין להם שום קשר למציאות. בגין לא שותף בהחלטות, כמו ההחלטה על הכנסת הפלאנגות, לא העבירו אליו דיווחים. והוא גם לא ניסה לדעת יותר מדי. מדו"ח הוועדה עולה בבירור רב — להבדיל ממה שעולה מן המסקנות הסלחניות — שבמשך ארבעה ימים לפחות, בחודש ספטמבר, לא היה ראש-הממשלה בישראל, ומי שהנהיג את המדינה ואת המילחמה היה איש אחר — שר הביטחון אריאל שרון.

לא ההיר את שר הביטחון ואת הרמטכ"ל מפני התוצאות.

גם התיחסים בין השרים ובין עצמם דר"מים לייחסים בחצר בינונית. שרהחן יצחק שמיר לא טרח לבדוק כהלכה את הידיעה שהעביר אליו שרה-התיקשורת מ"רדי ציפורי, גם משום שהוא ידע על יחסי התחרות והאיבה שבין ציפורי ובין שרה-הביטחון אריאל שרון.

ישיבות הממשלה מצטיירות כסימפוזיונים נים רדודים. שאין להם שום ערך של ממש. בישיבות האלה לא מתקבלות החלטות, אלא רק מוצגות החלטות שהתקבלו כבר, כדי לקבל אישור בדעבד. אנשים נכנסים ויוצאים מישיבות הממשלה ללא הרה, ולמעשה כמעט שאין הק"שבה לדברים הנאמרים על-ידי השרים ועל-ידי בעלי התפקידים האחרים המשתתפים בישיבות. כל אלה מדברים אל הפרוטוקול, ולא אל חבריהם. כאשר ה"רמטכ"ל דיבר על הסכנה של נקמה נ"ראה מצד הפלאנגות אחרי ההתנקשות בכשיר ג'מיל, ועל הכנסת הפלאנגות למחנות הפליטים, היה רק שר אחד — דויד לוי — שהבין את הקשר בין שני הדברים, והזהיר מפני התוצאות החמורות העוללות לנבוע מכך. אך דבריו, בדייק כמו דברי הרמטכ"ל, לא זכו להקשבה. ראש-הממשלה עסק באותה שעה בניסוח

החלטת הממשלה. שהיא גם ההודעה ה"עיתונות. הממשלה הוציאה כסיטונות ה"ר דעות כוזבות לכלי-התיקשורת, ואיש לא ביקר תופעה זאת.

השרים ואנשי הצבא שניסו להציל את עורם בהופעתם בוועדת החקירה שיקרו שוב ושוב. ונתפסו בשקריהם, הסתבכו בסתירות, וניצלו רק בזכות סלחנותה ה"מוסלגת של הוועדה שלא ניסתה להכריע מי שיקר.

ומעבר ומעל לכל אלה בולט תיפקודו הקלוי — או נכון יותר — חוסר התייחסות קוד של ראש-הממשלה מנחם בגין, בעיר צומה של מילחמה גורלית. בגין ניהל שיחה עם השליח האמריקאי מוריס דרייפר, פר, דיווח לו: "הפלאנגות מתנהגים כ"ראוי... המפקד שלהם לא נפגע בהתנשכות, הוא אדם טוב, ואנו סומכים עליו שלא יגרום להתנגשויות" — דברים שאין להם שום קשר למציאות. בגין לא שותף בהחלטות, כמו ההחלטה על הכנסת הפלאנגות, לא העבירו אליו דיווחים. והוא גם לא ניסה לדעת יותר מדי. מדו"ח הוועדה עולה בבירור רב — להבדיל ממה שעולה מן המסקנות הסלחניות — שבמשך ארבעה ימים לפחות, בחודש ספטמבר, לא היה ראש-הממשלה בישראל, ומי שהנהיג את המדינה ואת המילחמה היה איש אחר — שר הביטחון אריאל שרון.

הודעות האמשלה: שקר על-גבי שקר

● הפלאנגות לא נכנסו למחנות הפליטים, במקום שהיה מרוחק מעמדות צה"ל. הם נכנסו דרך עמדות צה"ל, ש"הקיפו את מחנות הפליטים מכל עבר, ופעלו כל העת בסמוך לעמדות האלה.

● צה"ל לא שם קץ לטבח, מייד אחרי שעמד על המתרחש. אלא להיפך. הרמטכ"ל, רביאלוף רסאל איתן, נתן ל"פלאנגות היתר להמשיך בטבח למרות

דה חלבונות לעזוב את המחנה. "הנ"גש בהחלטה שהאשמות בדבר אחריות צה"ל לטרגדיה אנושית במחנה שאתילא הן בבחינת "עלילת דם נגד מדינת היחידים וממשלתה, הן חסרות שחר, וה"ממשלה דוחה אותן בשאט נפש". עוד נאמר בהחלטת שאילמלא התערבות כ"חזות צה"ל היה מיספר האבידות גדול בהרבה וזי נתגלה שהמחבלים הפרו את הסכם הפינוי, מכיוון שהותירו במערב

הממשלה קיימה ישיבה ביום הראשון, ה"9 בספטמבר 1982, כאשר כבר היו ידועות עיקרי העובדות על הטבח במחנות הפליטים.

וכן נאמר בדו"ח ועדת כהן:

הישיבה הסתיימה בהחלטה לפרסם הודעה, שבה הובעו עזר וכאב עמוקים על פגיעות באוכלוסייה האזרחית שנעשו על-ידי יחידה לבנונית שנכנסה למחנה

דו"ח ועדת כהן חושף באכזריות את האופי השיקרי של הודעות מ"שלת ישראל. הפער בין המתרחש בשטח, על-פי דיווח הוועדה, ובין מה שמתאר בהודעות הממשלה המוקראות על-ידי מ"כירה דן מרידור, זועק לשמיים. למעשה, כל אחת מהודעות הממשלה שעליהן מדווח בדו"ח מדינה קביעה זאת, אך בר"לטת יותר מכל האחרות היא הודעה שפורסמה אחרי שנודע על קיום הטבח.